

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

RPO-602412-II/08/AJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 25/02/2008

Pan
Andrzej Czuma
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny

Pragnę Pana Ministra uprzejmie poinformować, iż w moim zainteresowaniu pozostaje kwestia zmian w ustawie Kodeks karny, jako że problematyka uregulowana w przedmiotowej ustawie w sposób bezpośredni wpływa na prawa i wolności obywatelskie.

W związku z powyższym pragnę przedstawić Panu Ministrowi wątpliwości, jakie nasunęły się w związku z treścią art. 25 § 3 k.k., zawartą w rządowym projekcie z dnia 16 października 2008 r. ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Kodeks karny wykonawczy, ustawy - Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1394).

W projekcie tym art. 1 pkt 2 przewiduje następującą zmianę w treści art. 25 § 3 k.k.:

„Nie podlega karze, kto przekracza granice obrony koniecznej pod wpływem strachu lub wzburzenia, usprawiedliwionych okolicznościami zamachu”. Nowelizacja zakłada więc, iż sytuacja przewidziana w powyższym przepisie będzie stanowiła okoliczność uchylającą karalność, prowadzącą do umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k. A zatem już organy prowadzące postępowanie przygotowawcze w przypadku przekroczenia granic obrony koniecznej zobligowane będą do rozważenia, czy nie występuje sytuacja wskazana w art. 25 § 3 k.k., zaś stwierdzenie jej występowania skutkować musi odmową wszczęcia śledztwa (dochodzenia) lub jego umorzeniem.

W moim przekonaniu proponowane rozwiązanie spowoduje sytuację, w której de facto ocena zaistnienia kontratypu zostanie dokonana wyłącznie w fazie postępowania przygotowawczego, zaś rola sądu będzie ograniczona do jednoinstancyjnej kontroli zasadności

postanowienia prokuratora o umorzeniu postępowania. W konsekwencji sądowa ocena przesłanek wskazanych w art. 25 § 3 k.k. może doznać poważnego ograniczenia. W istocie bowiem to na prokuratorze będzie spoczywała ocena, czy w konkretnej sytuacji doszło do przekroczenia granic obrony koniecznej. Podkreślenia również wymaga, iż decyzja w tym zakresie kształtowała się będzie w ramach niejawnego postępowania, gdyż przede wszystkim taki charakter ma postępowanie przygotowawcze. Tymczasem uważam, że ze względu na wagę dóbr, o których przychodzi w omawianych sytuacjach rozstrzygać, niezbędna jest jawność procedury oraz niezawisłość, którą dysponuje sąd, a nie prokurator.

Nadto w mojej ocenie uregulowanie zawarte w ww. nowelizacji może pozostawać w sprzeczności z konstytucyjnymi zasadami, wyrażonymi w art. 45 ust.1 Konstytucji, a także naruszać art. 6 ust.1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu wielokrotnie podkreślał w orzeczeniach, iż: „Biorąc pod uwagę pozycję prokuratora wynikającą z prawa konstytucyjnego, nie wystarcza to do uznania, że prokurator daje gwarancję niezależności”, dającą się pogodzić z wymaganiami Konwencji (por. orzeczenie Trybunału w sprawie Niedbała v Polska z dnia 04.07.2000r. sygn. ETPC 27915/95-tłumaczenie LEX).

Przekazując Panu Ministrowi powyższe wątpliwości, uprzejmie proszę o rozważenie potrzeby wzięcia ich pod uwagę podczas dalszych prac legislacyjnych oraz poinformowanie mnie o stanowisku Pana Ministra w poruszanej kwestii.

Łukasz Gajewski
p. Lechowski